

Хлібозаготівельні кризи. Форсована індустріалізація. Створення ВПК. Згортання непу і перехід до директивної економіки.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Тема уроку: Хлібозаготівельні кризи. Форсована індустріалізація. Формування культу особи Й. Сталіна.

Матеріал подано стисло й структуровано: ключові події, причинно-наслідкові зв'язки, поняття, дати та постаті.

Хлібозаготівельні кризи та перехід до форсованої індустріалізації

Головне. Наприкінці 1920-х рр. сталінське керівництво відмовлялося від ринкових механізмів непу. Хлібозаготівельна криза 1927 р. стала одним із приводів для надзвичайних вилучень зерна, а від 1928 р. розпочалася форсована індустріалізація.

Напря́м	Змі́ст
Хлібозаготівельна криза	1927 р. селяни скоротили продаж зерна державі; влада відповіла примусовими вилученнями.
Перша п'ятирічка	Почалася 1 жовтня 1928 р.; пріоритет отримала важка промисловість — група «А».
Новобудови в Україні	Дніпрогес, «Запоріжсталь», «Криворіжсталь», «Азовсталь», Харківський тракторний завод, краматорські машинобудівні підприємства.
Джерела ресурсів	Податки, державні позики, експорт сировини й зерна, «ножиці цін», ресурси села, праця в'язнів ГУЛАГу.
Директивна економіка	Центр визначав обсяги виробництва, інвестиції, ціни й розподіл ресурсів.

Досягнення і ціна індустріалізації

Україна стала одним із провідних індустріальних регіонів СРСР. Одночасно пріоритет важкої промисловості спричиняв диспропорції, дефіцит товарів споживання і зниження життєвого рівня. Від 1935 р. стахановський рух використовувався як форма соціалістичного змагання та підвищення норм виробітку.

1927 р.

Загострення хлібозаготівельної кризи.

01.10.1928

Початок першої п'ятирічки.

1929 р.

Курс на «великий перелом» і остаточне згортання непу.

1933–1937 рр.

Друга п'ятирічка.

1935 р.

Початок стахановського руху.

Формування культу особи Й. Сталіна і тоталітарного режиму

Головне. Від кінця 1920-х рр. Сталіна систематично прославляли як безпомилкового «вождя» й «батька народів». Культ особи був частиною ширшої системи однопартійної диктатури, ідеологічного контролю та політичних репресій.

Ознака	Прояв
Монополія на владу	ВКП(б)/КП(б)У контролювала державні органи та кадрові призначення.
Єдина ідеологія	Марксизм-ленінізм подавався як єдино правильний світогляд.
Культ особи	Пропаганда приписувала Сталіну визначальну роль у всіх успіхах держави.
Репресії	Сфабриковані процеси, чистки партії, арешти й розстріли використовувалися для залякування суспільства.
Контроль культури	Преса, освіта, громадські організації та творчість підпорядковувалися партійній політиці.

Від показових процесів до Великого терору

1929 р.

Зрілий етап формування культу особи Сталіна.

1930 р.

Показовий процес у справі «Спілки визволення України».

01.12.1934

Убивство Сергія Кірова стало приводом для нового етапу репресій.

1937–1938 рр.

Пік Великого терору.

1938 р.

Микита Хрущов очолив КП(б)У.

Биківня — одне з головних місць масових поховань жертв сталінських репресій в Україні. Історична пам'ять про такі місця є свідченням масштабів державного терору.

Підсумок уроку

Форсована індустріалізація модернізувала важку промисловість ціною жорсткої мобілізації ресурсів і командної економіки; культ Сталіна, однопартійність і репресії стали механізмами тоталітарного контролю.